Evropský parlament
2024–2029

Výbor pro zaměstnanost a sociální věci

2026/2070(INI)

11.6.2026

NÁVRH ZPRÁVY

o zlepšování dovedností v Unii – příležitosti pro odborné vzdělávání a přípravu v době transformace
(2026/2070(INI))

Výbor pro zaměstnanost a sociální věci

Zpravodajka: Brigitte van den Berg

PR_INI

OBSAH

Strana

NÁVRH USNESENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU 3

VYSVĚTLUJÍCÍ PROHLÁŠENÍ.....7

PŘÍLOHA: ZVEŘEJŇOVÁNÍ PODNĚTŮ 9

NÁVRH USNESENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU

o zlepšování dovedností v Unii – příležitosti pro odborné vzdělávání a přípravu v době transformace

(2026/2070(INI))

Evropský parlament,

– s ohledem na Herningské prohlášení o atraktivním a inkluzivním odborném vzdělávání a přípravě pro zvýšení konkurenceschopnosti a vytváření kvalitních pracovních míst v letech 2026–2030, které členské státy přijaly dne 12. září 2025,

– s ohledem na doporučení Rady ze dne 24. listopadu 2020 o odborném vzdělávání a přípravě pro udržitelnou konkurenceschopnost, sociální spravedlnost a odolnost[1],

– s ohledem na sdělení Komise ze dne 5. března 2025 „Unie dovedností“ (COM(2025)0090),

– s ohledem na doporučení pro doporučení Rady o lidském kapitálu v Evropské unii, které Rada přijala dne 9. března 2026,

– s ohledem na nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/817 ze dne 20. května 2021, kterým se zavádí program Erasmus+: program Unie pro vzdělávání a odbornou přípravu, pro mládež a pro sport a zrušuje nařízení (EU) č. 1288/2013[2],

– s ohledem na článek 55 jednacího řádu,

– s ohledem na zprávu Výboru pro zaměstnanost a sociální věci (A10-0000/2026),

A. vzhledem k tomu, že 34,7 % Evropanů získalo diplom z odborného vzdělávání a přípravy (OVP); vzhledem k tomu, že 49 % všech studentů v EU je zapsáno do nějakého programu odborného vzdělávání a přípravy[3]; vzhledem k tomu, že odborné vzdělávání a příprava jsou v mnoha členských státech považovány za méně hodnotné než akademické vzdělání; vzhledem k tomu, že studenti a absolventi odborného vzdělávání a přípravy mohou v důsledku tohoto rozdílu ve vnímání čelit společenským předsudkům nebo omezeným příležitostem;

B. vzhledem k tomu, že v EU roste poptávka po odborných profesích, k čemuž přispívají ekologická a digitální transformace, průmyslová relokalizace, investice do infrastruktury a demografické změny; vzhledem k tomu, že informace o trhu práce poukazují na akutní a přetrvávající nedostatek pracovníků v odvětvích náročných na odborné vzdělávání a přípravu; vzhledem k tomu, že podle prognózy Cedefopu v oblasti dovedností bude do roku 2035 60 % všech volných pracovních míst vyžadovat

[1] Úř. věst. C 417, 2.12.2020, s. 1.
[2] Úř. věst. L 189, 28.5.2021, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/817/oj.
[3] Evropské středisko pro rozvoj odborného vzdělávání (Cedefop), „VET statistics and indicators“ (Statistiky a ukazatele v oblasti odborného vzdělávání a přípravy), https://www.cedefop.europa.eu/cs/projects/statistics-and-indicators.

kvalifikaci až na střední úrovni[4], což je úroveň nejčastěji dosahovaná v rámci programů odborného vzdělávání a přípravy;

C. vzhledem k tomu, že politické zaměření EU v rámci Lisabonské strategie kladlo nepřiměřený důraz na akademické vzdělání a podceňovalo strategický význam odborných profesí pro průmyslovou základnu a odolnost EU; vzhledem k tomu, že nedávný geopolitický vývoj, narušení dodavatelských řetězců a ekologická a digitální transformace dokazují nutnost významných investic do odborného vzdělávání a přípravy;

D. vzhledem k tomu, že přetrvávající společenské a politické předsudky, které vnímají formy vzdělávání z hierarchického hlediska, přispívají k neatraktivitě odborného vzdělávání a ke směřování studentů do akademického vzdělávání, čímž omezují rovnocenné uznávání talentů, podkopávají sociální soudržnost a prohlubují kritický nedostatek kvalifikovaných pracovníků v odborných povoláních;

E. vzhledem k tomu, že zbytečné administrativní překážky, roztříštěné postupy uznávání a nedostatečná interoperabilita mezi vnitrostátními systémy i nadále brání volnému pohybu pracovníků, zejména pracovníků v oblasti odborného vzdělávání a přípravy; vzhledem k tomu, že posílená spolupráce mezi členskými státy a regionálními rámci může přispět k budování vzájemné důvěry, modernizaci postupů uznávání a usnadnění mobility pracovníků v oblasti odborného vzdělávání a přípravy, a to při zachování vysokých norem;

Uznání významu odborného vzdělávání a přípravy ve společnosti

1. zdůrazňuje význam odborného vzdělávání a přípravy pro hospodářskou prosperitu a konkurenceschopnost EU; zdůrazňuje význam podpory a zhodnocování odborného vzdělávání a přípravy s cílem zvýšit jeho atraktivitu coby kvalitní cesty k zaměstnání; vyzývá Komisi, aby zajistila, že připravovaná strategie v oblasti odborného vzdělávání a přípravy se zaměří na kvalitu a relevanci učebních osnov v rámci odborného vzdělávání a přípravy a zároveň na lepší propagaci programů odborného vzdělávání a přípravy u účastníků vzdělávání, zaměstnavatelů a širší veřejnosti;

2. zdůrazňuje, že odborné vzdělávání a příprava by měly být vnímány jako nástroj, který může jednak podporovat osobní rozvoj studentů a pracovníků a jednak řešit nedostatek pracovních sil na trhu práce, a tím přispívat ke konkurenceschopnosti EU a podporovat inovace ve strategických odvětvích;

3. zdůrazňuje, že je třeba zajistit, aby studenti a absolventi odborného vzdělávání a přípravy měli pocit, že jejich kvalifikace a profese jsou ceněny stejně jako akademické vzdělání, a tím zajistit sociální soudržnost a začlenění;

4. vyzývá orgány EU a členské státy, aby prosazovaly terminologii, která bude více respektovat jednotlivé formy vzdělávání, a upustily od pojmů jako „vyšší“ a „nižší“ vzdělávání; vyzývá Komisi, aby zrušila cíl na úrovni EU týkající se dosaženého vysokoškolského vzdělání jako referenční hodnotu, jelikož není v souladu se záměrem Komise přikládat odbornému vzdělávání a přípravě stejnou váhu;

[4] Evropské středisko pro rozvoj odborného vzdělávání (Cedefop), „Skills Forecast“ (Prognóza dovedností), https://www.cedefop.europa.eu/cs/tools/skills-forecast.

5. vyzývá členské státy a orgány EU, aby zapojovaly studenty a absolventy odborného vzdělávání a přípravy do všech úrovní tvorby politik s cílem zajistit rovnou účast a aby nabízely stáže v rámci odborného vzdělávání a přípravy;

6. uznává přínos soutěží WorldSkills a EuroSkills k podpoře excelence a atraktivity odborného vzdělávání a přípravy v celé Evropě, jakož i inovací v této oblasti; podporuje užší spolupráci mezi Komisí, členskými státy a organizacemi pořádajícími soutěže odborných dovedností v oblasti odborného vzdělávání a přípravy s cílem prosazovat excelenci odborného vzdělávání a podporovat zviditelnění odborného vzdělávání a přípravy; uznává, že tyto soutěže a související rámce, jako jsou například profesní normy WorldSkills, by měly sloužit jako inspirace pro tvůrce politik a pro rozvoj politiky odborného vzdělávání a přípravy a uznávání dovedností;

7. připomíná, že ačkoli sdělení Komise „Unie dovedností“ uvádí, že odborné vzdělávání a příprava by se měly stát „stejně ceněnou dráhou jako vysokoškolské vzdělávání“, na odborné vzdělávání a přípravu se i nadále vynakládá menší podíl finančních prostředků z programu Erasmus+ ve srovnání s akademickým vzděláváním; trvá na tom, aby byly navýšeny rozpočtové prostředky na odborné vzdělávání a přípravu v zájmu zajištění toho, aby tento cíl byl v praxi splněn, a v zájmu podpory cíle programu „Evropa v pohybu“, jímž je dosažení 12% mobility účastníků odborného vzdělávání a přípravy do roku 2030;

Zlepšení kvality a relevance odborného vzdělávání a přípravy prostřednictvím vyšších investic

8. vyzývá Komisi, aby podporovala členské státy v tom, aby dostatečně investovaly do odborného vzdělávání a přípravy, a to prostřednictvím doporučení pro jednotlivé země v rámci evropského semestru a vyčleněním finančních prostředků EU; připomíná úspěšné investice do místních ekonomik v rámci Fondu pro spravedlivou transformaci, které spočívaly v kombinaci finančních prostředků určených na dovednosti a pro malé a střední podniky, a doporučuje, aby byl tento příklad následován i v rámci plánů národního a regionálního partnerství členských států s cílem podpořit odborné vzdělávání a přípravu;

9. podporuje partnerství mezi zaměstnavateli a poskytovateli odborného vzdělávání a přípravy na úrovni EU i na vnitrostátní úrovni s cílem zlepšit relevanci a kvalitu učebních osnov v rámci odborného vzdělávání a přípravy; vyzývá k propojení poskytovatelů odborného vzdělávání a přípravy s regionálními průmyslovými a technologickými klastry;

10. vyzývá k širšímu začlenění odborného vzdělávání a přípravy do stávajících politik a programů EU; vybízí k lepšímu zapojení orgánů v oblasti odborného vzdělávání a přípravy do tvorby inovačních politik s cílem posílit šíření a využívání inovativních řešení napříč odvětvími; trvá na tom, že je třeba podporovat investice do dovedností ve strategických odvětvích v rámci oblastí politiky navrhovaného Evropského fondu pro konkurenceschopnost;

11. zdůrazňuje, že umělá inteligence a automatizace vedly ke zvýšené potřebě změny kvalifikace; v této souvislosti zdůrazňuje rostoucí význam dostupného vzdělávání pro všechny pracovníky, ať už v rámci jejich současné profesní dráhy, nebo pro přechod k jiné;

12. vyzývá Komisi, členské státy a zaměstnavatele, aby zajistili spravedlivé odměňování a důstojné pracovní podmínky pro učňovskou přípravu a stáže v rámci odborného vzdělávání a přípravy, s cílem zvýšit atraktivitu, kvalitu a inkluzivitu učení se prací;

Uznávání mobility studentů a pracovníků

13. zdůrazňuje význam uznávání diplomů a dovedností pro zajištění volného pohybu studentů odborného vzdělávání a přípravy a pracovníků v této oblasti a pro řešení problému nízkého počtu příležitostí k mobilitě v tomto ohledu; požaduje, aby připravovaná Iniciativa pro přenositelnost dovedností vytvořila ucelený ekosystém EU pro uznávání dovedností a mobilitu, a zajistila tak interoperabilitu mezi Europassem, vícejazyčnou klasifikací evropských dovedností, kompetencí, kvalifikací a povolání, vnitrostátními rámci kvalifikací, mikrocertifikáty a digitálními certifikáty; zdůrazňuje, že tento systém by měl být transparentní, vstřícný k občanům, digitální a bezplatný;

14. vyjadřuje lítost nad tím, že využívání společných rámců odborné přípravy podle směrnice 2005/36/ES[5] je omezené, a vyzývá Komisi, členské státy a příslušné profesní sdružení, aby aktivně podporovaly jejich rozvoj a zavádění v odvětvích odborného vzdělávání, kde by společné požadavky na odbornou přípravu mohly podpořit profesní mobilitu a řešit nedostatek kvalifikovaných pracovníků;

°

° °

15. pověřuje svou předsedkyni, aby předala toto usnesení Radě a Komisi.

[5] Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/36/ES ze dne 7. září 2005 o uznávání odborných kvalifikací (Úř. věst. L 255, 30.9.2005, s. 22, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2005/36/oj).

VYSVĚTLUJÍCÍ PROHLÁŠENÍ

Odborné vzdělávání a příprava (OVP) jsou nepostradatelné pro hospodářskou prosperitu a konkurenceschopnost Evropy, odolnost průmyslu a sociální soudržnost. V programech odborného vzdělávání studuje téměř polovina všech studentů vyššího sekundárního vzdělávání v Evropské unii, zatímco miliony pracovníků se opírají o odborné kvalifikace, díky nimž se mohou podílet na činnosti odvětví, která mají zásadní význam pro fungování a konkurenceschopnost Evropy. Přestože má odborné vzdělávání strategický význam, v mnoha členských státech se mu stále dostává menšího uznání a prestiže než akademicky orientovanému vzdělávání. Toto usnesení navazuje na iniciativu unie dovedností Evropské komise a na cíle Herningského prohlášení a zároveň přispívá k diskusi ohledně připravované evropské strategie v oblasti odborného vzdělávání a přípravy a plánované Iniciativy pro přenositelnost dovedností. Stanoví vizi Evropského parlamentu týkající se silnějšího, atraktivnějšího a skutečně stejně ceněného odvětví odborného vzdělávání a přípravy.

Evropa v současné době čelí paradoxu. V době, kdy ekologická a digitální transformace, modernizace průmyslu, investice do infrastruktury a stárnutí obyvatelstva vytvářejí nebývalou poptávku po odborných dovednostech, je odborné vzdělávání i nadále vnímáno jako méně žádoucí než akademické vzdělávání. Prognózy týkající se trhu práce soustavně poukazují na výrazný nedostatek pracovníků v odvětvích, která jsou silně závislá na odborné kvalifikaci, včetně zpracovatelského průmyslu, stavebnictví, dopravy, zdravotnictví, energetiky a pokročilých technických profesí. Zároveň se však mnoha mladým lidem stále vštěpuje, že úspěch ve vzdělávání se měří především tím, zda postoupí na vysokou školu.

Tento problém není pouze ekonomický, ale také kulturní. Po celá desetiletí se v rámci vzdělávací politiky a veřejné diskuse v celé Evropě na akademické a odborné vzdělávání často nahlíželo jako na stupně hierarchie, nikoli jako na odlišné, avšak stejně hodnotné formy učení a odborných znalostí. Rozvoj vysokoškolského vzdělávání přinesl milionům Evropanů významné příležitosti, zároveň však přispěl k vnímání odborného vzdělávání jako druhořadé volby. Tato hierarchie prestiže i nadále ovlivňuje rozhodnutí v oblasti vzdělávání, poradenství pro volbu povolání, výsledky na trhu práce a postoje veřejnosti k odborným profesím.

Důsledky sahají daleko za hranice vzdělávací politiky. V mnoha členských státech se občané s praktickým vzděláním i nadále potýkají se strukturálními znevýhodněními v oblastech, které sahají od kariérního postupu a příležitostí k výdělku až po politické zastoupení a přístup k bydlení. Ačkoli společnosti závisí na kvalifikovaných technicích, řemeslnících, zdravotnických pracovnících a dalších pracovnících s odborným vzděláním, těmto povoláním se často nedostává stejného společenského a ekonomického uznání jako profesím vyžadujícím akademické vzdělání. Tyto rozdíly mohou prohloubit sociální propast mezi občany s praktickým a teoretickým vzděláním, omezit sociální mobilitu, ohrozit odolnost demokracie a oslabit důvěru v příslib, že všechny formy talentu jsou oceňovány stejně.

Tyto nerovnosti mají také závažné ekonomické důsledky. Konkurenceschopnost Evropy stále více závisí na její schopnosti přilákat, rozvíjet a udržet si pracovníky s odbornými dovednostmi. Přechod ke klimatické neutralitě, zavádění nových technologií, posilování evropských průmyslových kapacit a snahy o snížení strategické závislosti – to vše vyžaduje vysoce kvalifikovanou odbornou pracovní sílu. Nedostatek kvalifikovaných pracovníků tedy není pouze důsledkem demografických změn či hospodářské transformace; je to částečně také důsledek dlouhodobých společenských a politických rozhodnutí, která vedla k podceňování

odborného vzdělávání a odborných profesí. Řešení nedostatku pracovních sil proto vyžaduje více než jen zaškolení dalších pracovníků. Vyžaduje obnovení atraktivity, prestiže a viditelnosti odborného vzdělávání v celé společnosti.

Zásadní součástí tohoto úsilí je zlepšení kvality a relevance odborného vzdělávání a přípravy. K zajištění toho, aby programy odborného vzdělávání i nadále reagovaly na vývoj na trhu práce a technologické změny, jsou nezbytná pevná partnerství mezi poskytovateli vzdělávání, zaměstnavateli, regionálními orgány a sociálními partnery. Centra excelence odborného vzdělávání, učení se prací a učňovská příprava dokazují, jaký potenciál má úzká spolupráce mezi vzdělávacím sektorem a průmyslem pro podporu inovací, regionálního rozvoje a hospodářského růstu. Zároveň budou nabývat na významu možnosti celoživotního učení, prohlubování dovedností a změny kvalifikace, protože umělá inteligence, automatizace a digitalizace budou i nadále měnit povahu povolání a požadavky na dovednosti.

Zásadními prvky pro dobře fungující evropský trh práce rovněž zůstávají mobilita pracovních sil a uznávání kvalifikací. Volný pohyb pracovníků patří k základním svobodám Unie, přesto se však účastníci odborného vzdělávání a odborníci při hledání pracovních příležitostí v zahraničí často i nadále potýkají se zbytečnými překážkami. Zlepšení transparentnosti, přenositelnosti a uznávání dovedností a kvalifikací může přispět k řešení nedostatku pracovních sil, posílit vnitřní trh a zajistit, aby se odborníci mohli přesouvat tam, kde jsou nejvíce potřební.

Celkově vzato si toto usnesení klade za cíl přispět k širšímu posunu v tom, jak Evropa vnímá význam znalostí, dovedností a dosaženého vzdělání. Vybudování skutečné unie dovedností vyžaduje více než jen reagovat na potřeby trhu práce. Jak vyplývá i ze závazku vyjádřeného v iniciativě unie dovedností, že odborné vzdělávání a příprava by se měly stát „stejně ceněnou dráhou jako vysokoškolské vzdělávání“, znamená to, že orgány EU a členské státy by měly ve svých politikách, nástrojích, právních předpisech a formulacích také dodržovat to, co hlásají.

PŘÍLOHA: ZVEŘEJŇOVÁNÍ PODNĚTŮ

Zpravodajka v souladu s článkem 8 přílohy I jednacího řádu prohlašuje, že do své zprávy zahrnula podněty k záležitostem týkajícím se předmětu spisu, které při vypracovávání návrhu zprávy obdržela od zástupců zájmových skupin spadajících do oblasti působnosti interinstitucionální dohody o povinném rejstříku transparentnosti[1] nebo představitelů orgánů třetích zemí, včetně jejich diplomatických misí a velvyslanectví:

1. Zástupci zájmových skupin spadající do oblasti působnosti interinstitucionální dohody o povinném rejstříku transparentnosti
2. Představitelé orgánů třetích zemí, včetně jejich diplomatických misí a velvyslanectví

Výše uvedený seznam je sestaven na výhradní odpovědnost zpravodajky.

Pokud jsou na seznamu uvedena jména, funkce, případně jména i funkce fyzických osob, zpravodajka prohlašuje, že příslušné fyzické osoby byly seznámeny s prohlášením Evropského parlamentu o ochraně osobních údajů č. 484 (https://www.europarl.europa.eu/data-protect/index.do), které stanoví podmínky platné pro zpracování jejich osobních údajů a práva související s tímto zpracováním.

[1] Interinstitucionální dohoda z května 2021 mezi Evropským parlamentem, Radou Evropské unie a Evropskou komisí o povinném rejstříku transparentnosti (Úř. věst. L 207, 11.6.2021, s. 1, ELI:http://data.europa.eu/eli/agree_interinstit/2021/611/oj).